

Polska nationalistier under Frihetsmarschen, organiserad av extremhögern för att fira landets patriotism och traditioner, i Warszawa, i november 2015.

Foto: GETTYIMAGES

ENADE

SIMON BANK BERÄTTAR OM ETT SPLITTRAT LAND OCH EN

Beväpnade fascister på väg till en flyktingförläggning i Nynäshamn. Hot mot en gammal Djurgårdsspelare. Rasistiska ramsor från läktaren.

Lech Poznan kommer att behöva arbeta för att lösa sina varumärkesproblem.

För krisen på planen räckte det med ett litet mirakel.

En ovanlig publik kräver en ovanlig mässa, så prästen Jan Poteralski tar lite extra när han ser ut över församlingen på det mäktiga Jasna Góra-klostret.

– Ni är tvåtusentalets stora hjältar. Ni är en viktig röst för framtidens Polen. Czolem wielkiej Polsce! Hey, stora Polen!

Svaret ekar från hörlarna, med en röst: – Czolem!

Den 9 januari slöt femtusens polska fotbolls-supportrar fred för en dag. Det var åttonde gången de istället gjorde sin årliga pilgrimsvandring till helig mark.

Legia-fans sida vid sida med Lech-supportrar, Cracovia-följare tränas med Wisla-grabbar. Kyrkorummet draperas i klubbfärger, halsdukar välsignas av präster, helalandskapet glöder i ett hav av bengaliska eldar.

Supportersamlingen gör Polen unikt, men att fansen slutit fred betyder inte att de inte har fiender.

Den här gången pratas det om yttre hot: om patriotism, om att försvara Polen från islamiseringen och vänsterkrafter. Mötet avslutas med att man antar en begäran till premiärministern Beata Szydlo, åtta punkter lång.

Bland kraven läser jag om ”grundlig kontroll av opinionsbildare och kulturarrangemang i Polen”, ”finansiering av medier och aktiviteter som främjar vårt hemland”, ”minska utländskt inflytande i Polen, framför allt tysk-kontrollerade medieföretag”, ”öka historie-

undervisningen, med en kanon av patriotiska böcker”.

Rafal Pankowski är sociolog vid Civitas-universitetet i Warszawa, expert på högerextremism och en av männen bakom den antirasistiska organisationen Never Again. Jag frågar honom vad scenerna i Jasna Góra egentligen betyder.

– Tyvärr är den här årliga vandringen, ledd av fader (Jaroslaw) Wasowicz, starkt politisk i högerextrem anda. Den dominerar totalt av nationalistiska slagord och är en av Europas mest bisarra ritualer för högerextrema ultras.

En månad senare rapporterar svenska tidningar om misshandel i samband med en fascistisk demonstration på Norrmalmstorg i Stockholm och om häktningsförhandlingar mot beväpnade män som misstänks för att ha förberett en attack mot ett flyktingboende i Nynäshamn.

Många av de inblandade konstaterades tillhöra våldsmiljön kring fotbollsklubbar. Flera av dem hade band till Lech Poznan.

Kebba Ceesay gör sitt bästa för att hålla koll på sin fyraårige son medan vi pratar.

– Vi har två, den lille är sex månader. Fyra-åringen har mycket energi, morsan säger att han är väldigt lik mig när jag var liten..., garvar han.

Den gamle Djurgårdsbacken är inne på sin fjärde säsong i Lech, han trivs med livet och staden, säger att han utvecklats som spelare och gillar att det bara är två timmars bilresa till Berlin. Han förlängde kontraktet i somras, men är sugen på en ny utmaning någon annanstans.

Och supportrarna? Tja, det är ju inte som hemma.

– De lever för klubben. Jag spelade i Djurgården och är van vid derbyn med mycket drag, men här är det lite mer. I Sverige fanns det en förstälse för att det gick dåligt, man blev inte hotad eller stressad. Här är det annorlunda. De har en enorm passion, det är obeskrivligt.

När det skrivs om Lech utomlands handlar det oftast om de högerextrema elementen på läktaren, eller om hoten mot Kasper Hämäläinen när han skrev på för rivalerna i Legia i vintras. Vilken bild har du själv?

– När det kommer till rasism har jag faktiskt aldrig märkt det. Det är klart, när vi spelar borta i småstäder så får man höra saker, fast det är mest för att de vill störa en.

– Men det var den bild jag hade innan jag kom hit. När min agent sa att Lech var intresserad tänkte jag ”vad fan... ska man få höra en massa skit”. Men det var helt annorlunda. Jag tror att många har fel bild av Polen. Men visst, det finns extrema supportrar.

Lech Poznans supportrar är kända för sin passion, när de mötte Basel i Europa League höstas svarade de för säsongens kanske mäktigaste läktarkoreografi. Supporterskapet går i arv mellan generationerna, lojaliteten äger inga gränser.

Men så finns den andra sidan.

Polsk supporterkultur har följt en vanlig, europeisk historia. På 70-talet inspirerades de av supporterföljen från Frankrike och Nederländerna, på 80-talet kom influenser från engelsk hulgianism.

Kulturen är revolutionär i grunden, från början präglad av antistatliga protester mot den kommunistiskaregimen. Fotbollsläktarna hade sina starka symboler, sina välorganiserade kollektiv och sitt våldskapital.

På ena sidan stod makten, på andra sidan

stod supportrarna. När Lechia Gdansk spelade hemma ekade ramsor om solidaritet och ”Precz z komuna”, ”Ner med kommunisterna”. Våldsspiralen eskalerade efter murens fall och steg fram till sent 90-tal, med över tusen rapporterade incidenter per säsong.

Sedan slog staten tillbaka.

Personliga biljetter, videoövervakning, poliskontroller. När Polen tilldelades EM-värdskapet 2012 blev reglerna ännu hårdare, våldet flyttade ut från arenorna.

Donald Tusk, före premiärministern och nuvarande ordförande i Europeiska Rådet, förklarade krig mot supportrarna, förbjöd demonstrationer och bortaresor. De tog emot krigsförklaringen med öppna armar.

– Supportrarna borde tacka Tusk för att han valde ut dem som syndabockar för att höja sina opinionsiffror för valet. Det gav dem ett utmärkt tillfälle att ens och bygga en social grupp med representanter, regler, värderingar och en gemensam fiende, sa Adam Malecki i högerextrema All-polsk Ungdom.

Attitydsmätningarna i Polen spretar, men de flesta pekar på att polackerna varken är mer eller mindre främlingsfientliga än andra. Enligt den senaste Eurobarometern låg Polen i EU:s mittfåra vad gäller inställningen till invandring från länder utanför EU (Sverige, med två tredjedelar positivt inställda, var unikt).

– Majoriteten av Lech Poznans fans, som till exempel den antirasistiske rockstjärnan Krzysztof Grabaz Grabowski, står inte för rasism. Men det har funnits en grupp aktiva rasister bland deras hulgianer i många år, förklarar Rafal Pankowski.

De syns. Och de hörs.

Häromåret dömdes fyra Lech-fans för en banderoll med texten ”Litauiska kräk, knä-

”Den domineras totalt av nationalistiska slagord och är en av Europas mest bisarra ritualer för högerextrema ultras.” – Sociologen Rafal Pankowski

Foto: IT
Kebba Ceesay i mötet med Basel i Champions Leagues kvalomgång.

Foto: YOUTUBE
För åttonde året i rad gör tusentals fotbollshulliganer en pilgrimsvandring till Jasna Góra-klostret. Hulliganerna kommer från alla Polens storlag men sluter fred en gång om året för att samlas mot sina fiender.

AVGRUNDEN

MÄSTARKLUBB SOM SKA KRAVLA UPP FRÅN AVGRUNDEN

böj inför era polska härskare” under en europamatch mot Zalgiris Vilnius. Under en match mot Widzew Łódź skanderades ”Vi kommer vinna, vi kommer att slå judarna”.

Den högerextrema rörelsen har inte stått stilla sedan dess.

Polen är ett av världens mest homogena samhällen (2009 svarade bara en av fyra polacker att de hade ens kände någon med en annan etnisk bakgrund), och den som läst rubrikerna från Lechs matcher den senaste säsongen har fått budskap från dem som vill att det fortsätter så.

Lech har bötfällts för banderoller om ”vär ras blod” under en match i Sarajevo – förbundsordföranden Zbigniew Boniek försvarade banderollen – och när det meddelades att en euro per såld biljett under Europa League-matchen mot Belenenses skulle gå till offren för flyktingkatastrofen i Syrien reagerade Lech-supportrarna med kraft.

Fem dagar före matchen spelade Lech i ligan mot Podbeskidzie, bakom ena målet hängde en banderoll med texten ”För oss är det enkelt: vi vill inte ha flyktingar i Polen”. För säkerhets skull ledde capon ”Klima” hela klacken i en ramsa:

– Muslim, din smutsiga hora. För oss är du ingenting. Hela stadion, sjung med oss: dra åt helvete, flyktingar.

Under Belenenses-matchen gapade läkarna tomma. Utanför arenan hängde ett enkelt meddelande, två ord långt: Stoppa islamiseringen.

Lech Poznan är en stolt fotbollsklubb, deras tradition är att spela offensiv, vinnande fotboll. Målsättningen är samma oavsett år: att vinna cupen och ligan.

Den här säsongen fick de ge upp den inn-

an säsongen ens kommit igång.

Maciej Skorza, tränaren som kallats ”Polens Mourinho” gjorde Lech till mästare i fjol, men efter sommaren hade något hänt.

Seriespelet började illa, och fortsatte katastrofalt. När Skorza till slut fick sparken låg Lech sist, med fem poäng på elva omgångar. – När Skorza kom in tog han tag i allt, fick in ny energi, och så vann vi ligan. Men sedan... jag tycker att han tappade omklädningsrummet. Han var en jävligt bra tränare, men han var inte så bra med människor, säger Kebba Ceesay.

Lech försökte spela positiv fotboll, men läckte in mål. De försökte uppträda som ett lag, men såg ut som elva löst ihopsatta amatörbitar. Inget mästarlag i Europa var i närheten av en likadan totalkrasch.

Skorzans motmedel var att bli ännu hårdare, ända tills det inte fanns någon väg tillbaka.

Botten nåddes när Lech åkte till nykomlingen Termalica Bruk-Bet Nieciecza på besök. Nieciecza är en berättelse för sig, en miniklubb från den minsta by (750 invånare) som någonsin haft ett lag i en europeisk toppliga.

– Alla kommer ihåg den matchen. Det var varmt som in i helvete, hela byn var där och såg matchen, och de gjorde mål på varenda chans.

Nieciecza vann med 3-1, total förnedring. Efter matchen drog halva laget iväg till landslagssamlingar, medan resten satte sig på bussen för att åka åtta-tio timmar hem till Poznan.

Någon hade med sig en bärbar högtalare, de passade på att lyssna på lite musik för att slå ihjäl tiden.

När Maciej Skorza fick höra det blev han vansinnig, och bötfällde allihop.

– Man kan skriva en bok om honom, jag lo-

var. Det är helt sjukt, säger Kebba Ceesay.

Han skrattar,

– Vad skulle de göra i nio timmar...?

Imitten av oktober fick nog vara nog. Skorza fick sparken, inkom den rutinerade Jan Urban – gammal mästartränare i Legia, men mest känd för att han som spelare gjort hat-trick mot Real Madrid på bortaplan.

Det första Urban gjorde var att stryka alla böter, och ge utfrysta spelare chansen igen.

Det andra han gjorde var att prata med spelarna.

– Han fick spelarnas förtroende direkt. Han var väldigt öppen, folk började tycka att det var roligt att spela igen, säger Kebba Ceesay.

Under Urbans ledning ändrade Lech form. Skönspelet fick faktiskt stå tillbaka, nu handlade det om överlevnad.

– Kanske var diagnosen fel i Lech. Kanske var det inte en förkylning, kanske var det en svår hjärtattack? funderade Urban, och bad om fansens totala stöd.

Metaforen var kanske tuff, men det visade sig snabbt att Jan Urban var rätt mediciner.

Lechs anfallare hade fortfarande svårt att hitta mål, men eftersom de höll nollan i nästan varje match spelade det ingen roll.

– Jag vet inte vad som var fel, men mitt sätt verkar ha passat killarna här, konstaterade han.

Efter sju vinster på tio matcher hade Lech kravlat sig upp till sjätteplats inför vinteruppehållet. Det skrivs fortfarande om hur tunn

truppen är, och om alla spelarkontrakt som går ut till sommaren, men den värsta krisen är över.

I dag börjar vårsäsongen, det är den där lilleputtklubben Nieciecza som kommer på besök.

– Vi skojade om det i laget häromdagen: ”nu möter vi de där jävlarna igen...”, flinar Kebba Ceesay.

Alla räknar med att Lech ska fortsätta sin resa uppåt i tabellen. Det handlar om heder. I bästa fall blir det en topplacering, och en vår utan svarta rubriker som svärter ner Lech Poznans namn ute i Europa.

Det är inte det att klubben inte inser problemet. De har bara ett annorlunda sätt att närma sig det.

Medan laget förberedde sig för omstarten satte sig klubbpresidenten Karol Klimczak ner och skrev ett brev till åklagarmyndigheten. Det handlade om ”Klima”, klackledaren som ledde sången om muslimer i höstas och nu riskerar tre år i fängelse.

Vad han skrev?

Att Klima är med och bygger en god atmosfär och en positiv bild av Lechs supportrar. Klubben har fullt förtroende för honom.

Simon Bank

simon.bank@attonbladet.se

KÄLLOR: Glos Wielkopolski, World Values Survey, Eurobarometer, Newsweek Polska, ”Where are the hooligans? Dimensions of football fandom in Poland” (Radoslaw Kossakowski), Polska Times, Wyborcza, Dziennik Gazeta Prawna, Ngydewicej.